

Sygn. akt III KK 101/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący)

SSN Tomasz Grzegorzczak (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Anna Korzeniecka-Plewka

w sprawie K. K.

w kwestii wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 23 maja 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanej
od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w G.

z dnia 10 sierpnia 2011 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w G. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Przedmiotem rozpoznania zaskarżonego orzeczenia było 14 wyroków
skazujących K. K., a to:

- 1) Sądu Rejonowego z dnia 11 października 2007 r., **II K 509/07**, za
popelnione w dniu 25 maja 2007 r. przestępstwo z art. 13 § 1 w zw. z
art. 278 § 1 k.k., za które orzeczono karę 5 miesięcy pozbawienia
wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 3

lat, z tym, że postanowieniem z dnia 21 listopada 2008 r. zarządzono jej wykonanie;

- 2) tegoż Sądu Rejonowego z dnia 16 października 2007 r., **II K 680/07**, za popełnione w dniu 29 maja 2007 r. przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., za które wymierzono karę 4 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę 30 stawek dziennych po 10 zł, z zaliczeniem na ich poczet okresu tymczasowego aresztu;
- 3) Sądu Rejonowego z dnia 31 października 2007 r., **II K 478/07**, za popełnione w dniu 22 maja 2007 r. przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., z orzeczeniem za nie kary roku pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby 5 lat oraz na grzywnę w wysokości 20 stawek dziennych po 10 zł, z zaliczeniem na jej poczet okresu zatrzymania, z tym, że postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2008 r., zarządzono wykonanie orzeczonej tym wyrokiem kary pozbawienia wolności
- przy czym kary pozbawienia wolności i grzywny orzeczone tymi wyrokami zostały połączone wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego z dnia 9 czerwca 2009 r., w sprawie o sygnaturze **II K 50/09**, z orzeczeniem kary łącznej 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywny w wymiarze 40 stawek dziennych po 10 zł;
- 4) Sądu Rejonowego z dnia 14 maja 2008 r., **VIII K 262/08**, za popełnione w dniu 15 lutego 2008 r. przestępstwo kwalifikowane z art. 278 § 1 w zw. z § 3 k.k. z wymierzeniem kary 8 miesięcy ograniczenia wolności, z tym, że postanowieniem z dnia 9 lutego 2009 r. zarządzono tu zastępczą karę pozbawienia wolności 120 dni;
- 5) tegoż Sądu Rejonowego z dnia 24 lipca 2008 r., **VIII K 529/08**, za popełnione w dniu 18 lutego 2008 r. przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., z orzeczeniem za nie kary 4 miesięcy pozbawienia wolności;
- 6) tegoż Sądu Rejonowego z dnia 28 sierpnia 2008 r., **VIII K 530/08**, za popełnione w dniu 19 marca 2008 r. przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., za które wymierzono karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;

- 7) Sądu Rejonowego z dnia 2 września 2008 r., **XI K 463/08**, za popełnione w dniu 2 marca 2008 r. przestępstwo z art. 278 § 1 w zw. z art. 12 k.k., za które orzeczono karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w wysokości 50 stawek dziennych po 10 zł
- przy czym wskazane wyżej w punktach 4-7 wyroki zostały objęte wskazanym wcześniej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego z dnia 9 czerwca 2009 r., **II K 50/09**, z orzeczeniem kary łącznej 1 roku pozbawienia wolności;
- 8) Sądu Rejonowego z dnia 19 września 2008 r., **XI K 527/08**, za popełnione w dniu 27 grudnia 2007 r. przestępstwo z art. 13 § 1 w zw. z art. 278 § 1 k.k., z wymierzeniem za nie kary roku pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby 3 lat i grzywny w wysokości 70 stawek dziennych po 10 zł każda, z tym, że postanowieniem z dnia 7 grudnia 2010 r. zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności w zamian za tę grzywnę w rozmiarze 35 dni;
- 9) Sądu Rejonowego z dnia 9 października 2008 r., **VIII 807/08**, za popełnione w dniach 8 marca 2008 r. i 16 czerwca 2008 r. przestępstwa z art. 278 § 1 w zw. z art. 13 § 1 i z art. 278 § 1 w zw. z art. 91 § 1 k.k., z orzeczeniem kary 6 miesięcy pozbawienia wolności na poczet której orzeczono dwa okresy zatrzymania;
- 10) Sądu Rejonowego z dnia 3 lutego 2009 r., **VIII K 1086/08**, za popełnione w dniu 25 sierpnia 2008 r. przestępstwo z art. 278 § 1 i 3 k.k., z wymierzeniem za nie kary 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby 5 lat i grzywnę w wymiarze 72 stawek dziennych po 10 zł każda, z zaliczeniem na jej poczet okresu zatrzymania, przy czym postanowieniem z dnia 2 września 2010 r. zarządzono wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności za grzywnę w rozmiarze 35 dni;
- 11) Sądu Rejonowego z dnia 6 lutego 2009 r., **XI K 1127/08**, za popełnione w dniu 27 września 2008 r. przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., z orzeczeniem kary 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywny w

wymiarze 30 stawek dziennych po 10 zł każda, odnośnie której postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2011 r., zarządzono wykonania zastępczej kary 15 dni pozbawienia wolności;

- 12) Sądu Rejonowego z dnia 12 marca 2009 r., **IX K 16/09**, za popełnione w dniach 2, 8 i 25 października 2008 r., przestępstwa z art. 278 § 1 w zw. z art. 91 § 1 k.k., z orzeczeniem kary 1 roku pozbawienia wolności;
- 13) Sądu Rejonowego z dnia 20 marca 2009 r., **II K 129/08**, za popełnione w dniu 20 sierpnia 2008 r. przestępstwo z art. 278 § 1 k.k., z wymierzeniem kary 7 miesięcy pozbawienia wolności oraz
- 14) Sądu Rejonowego z dnia 9 marca 2010 r., **II K 34/10**, za popełnione w dniu 20 października 2008 r. przestępstwo z art. 13 § 1 w zw. z art. 278 § 1 k.k., za które orzeczono karę 7 miesięcy pozbawienia wolności.

Rozpoznając tę sprawę, Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2011 r., , na podstawie art. 569 § 1 i 570 k.p.k. oraz art. 85, 86 § 1 i art. 87 k.k., połączył skazanej – w pkt I części dyspozytywnej - kary: ograniczenia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie **VIII K 262/08** (wskazany wcześniej w pkt 4) oraz kary pozbawienia wolności wymierzone wyrokami Sądu Rejonowego w sprawie **VIII K 529/08** i **VIII K 530/08** (pkt 5 i 6) oraz Sądu Rejonowego w sprawach: **XI K 463/08** i **XI K 527/08** (pkt 7 i 8), orzekając karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Natomiast w pkt II na podstawie art. 569 § 1 i art. 570 k.p.k. oraz art. 85 i 86 § 1 i 2 k.k., połączył też kary grzywny orzeczone – wskazanymi wyżej - wyrokami Sądu Rejonowego w sprawach **XI K 463** i **XI K 527/08** (pkt 7 i 8), wymierzając jej łączną karę grzywny 100 stawek dziennych po 10 zł.

Ponadto (w pkt III), na podstawie art. 569 § 1 i art. 570 k.p.k. oraz art. 85 i 86 § 1 k.k., połączył także kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w sprawie **VIII K 1086/08** (pkt 10) i Sądu Rejonowego w sprawie **II K 129/08** (pkt 13), wymierzając karę łączną 7 miesięcy pozbawienia wolności.

Orzekł też, że w pozostałym zakresie wyroki podlegające łączeniu pozostawia do odrębnego wykonania, umarzając na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. postępowanie w części dotyczącej wyroków Sądu Rejonowego w

sprawie **II K 509/07** i **680/07** (pkt 1 i 2) oraz Sądu Rejonowego w sprawie **II K 478/07** (pkt 3), albowiem prawomocnie zakończono postępowanie dotyczące obejmującego je wyroku łącznego, zaś na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie z uwagi na brak warunków do wydania wyroku łącznego w odniesieniu do wyroków Sądu Rejonowego w sprawie **VIII K 807/08** i **IX K 16/09** (pkt 9 i 12), oraz Sądu Rejonowego w sprawach **XI K 1127/08** i **II K 34/10** (pkt 11 i 14).

Wyrok ten uprawomocnił się bez zaskarżenia w dniu 18 sierpnia 2011 r.

W marcu 2013 r. z kasacją w tej sprawie na korzyść skazanej wystąpił Prokurator Generalny zarzucając rażąco obrazę art. 4 § 1 k.k., polegającą na zastosowaniu przez Sąd ustawy nowej i orzeczeniu, stosownie do art. 89 § 1a k.k., kary łącznej bezwzględnie pozbawienia wolności przy łączeniu w pkt I i III wyroków orzekających zarówno kary bezwzględnie pozbawienia wolności, jak i kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, choć należało mieć na uwadze art. 89 § 1 k.k. w jego brzmieniu obowiązującym przed dniem 8 czerwca 2010 r., a nadto obrazę art. 85 k.k. przez niezasadne przyjęcie, iż brak było określonych w tym przepisie warunków do wydania wyroku łącznego w odniesieniu do orzeczeń Sądu Rejonowego w sprawach **XI K 1127/08** i **II K 34/10** oraz Sądu Rejonowego w sprawie **XI K 16/09**, i umorzenie postępowania w tym zakresie, podczas gdy pozostawały one w realnym zbiegu z wadliwie połączonym - w zaskarżonym orzeczeniu - wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie **II K 129/08**. Wywodząc w ten sposób, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając tę kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja ta jest zasadna w stopniu oczywistym i jako taka, z uwagi na to, że jest wniesiona w całości na korzyść skazanej, została rozpoznana na posiedzeniu, o którym mowa w art. 535 § 5 k.p.k.

Rację ma skarżący kiedy podnosi, że Sąd Rejonowy, łącząc w pkt 1 swego wyroku orzeczenia Sądów wskazane tu wcześniej w pkt 4-8 części wstępnej, naruszył wymogi art. 4 § 1 k.k. Wprawdzie bowiem w czasie orzekania art. 89 k.k. obowiązywał w brzmieniu nadanym mu przez -

obowiązującą od dnia 8 czerwca 2010 r. - nowelizację, dokonaną ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. (Dz. U. Nr 206, poz. 1589). W nowym § 1 zakłada on zaś, przy łączeniu wyrokiem łącznym kar pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania - możliwość warunkowego zawieszenia kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k., zaś w dodanym § 1a przyjmuje, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, sąd może w wyroku łącznym orzec karę bez takiego zawieszenia. Jednakże - jak wskazuje się w orzecznictwie - możliwość sięgania do rozwiązania wskazanego w nowym art. 89 § 1a k.k. może, zgodnie z art. 4 §1 k.k., dotyczyć wyłącznie skazań za zbiegające się przestępstwa popełnione po dniu 7 czerwca 2010 r., a więc po wejściu w życie tej nowelizacji (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2010 r., II KK 156/10, LEX nr 783279 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2011 r., V KK 74/11, OSNKW 2011, z. 6, poz. 54, z dnia 2 sierpnia 2011 r., IV KK 186/11, LEX nr 897770, czy z dnia 6 grudnia 2012 r., V KK 364/12, LEX nr 1231661). Rozwiązania wynikające zatem ze wskazanych nowych przepisów art. 89 k.k. nie mogą być odnoszone do przestępstw objętych niniejszym wyrokiem łącznym, jako że wszystkie one popełnione zostały jeszcze przed rokiem 2010 r.

Sąd Rejonowy nie wskazał wprowadzić w żadnym z punktów części dyspozytywnej swego wyroku art. 89 k.k., przywołując w pkt 1, który dotyczył łączenia kar z wyroków, będących w tym miejscu przedmiotem analizy, jedynie art. 85, 86 § 1 i art. 87 k.k., ale rozstrzygał tu o połączeniu nie tylko kary ograniczenia wolności (sprawa **VIII K 262/08**) z bezwzględnie orzeczoną karą pozbawienia wolności (sprawy **VIII K 529/08**, **VIII 530/08** i **XI K 463/08**), ale objął tym połączeniem także karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (**XI K 527/08**), orzekając jako karę łączną karę 1 roku i 6 miesięcy, bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Przepis art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu, jakie mogło być odnoszone do łączonych kar, z uwagi na datę popełnienia przestępstw za które je

wymierzono, tj. przed dniem 8 czerwca 2010 r., zakładał jedynie, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności, ograniczenia wolności albo grzywny, z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, Sąd może zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli istnieją przesłanki określone w art. 69 k.k. Pomijając kontrowersje odnośnie tego, czy przepis ów dotyczył jedynie kar łączonych wyrokiem łącznym, czy też również orzekanych jednym wyrokiem za kilka przestępstw (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 14/01, OSNKW 2002, z. 1-2, poz. 1 z dwoma zdaniem odrębnymi), w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania i bez warunkowego zawieszenia, nie jest dopuszczalne orzeczenie jej w wyroku łącznym bez warunkowego zawieszenia (tak już w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41). Zatem, jeżeli rozważa się połączenie kar pozbawienia wolności, których wykonanie warunkowo zawieszono i kar bez takiego zawieszenia, a nie zachodzą przewidziane w art. 69 k.k. podstawy do warunkowego zawieszenia kary łącznej, nie może dojść do wydania wyroku łącznego, który obejmując również karę jednostkową z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, zakładałby karę łączną bezwzględnie wykonywaną (zob. uzasadnienie w/w uchwały Sądu Najwyższego, I KZP 14/01).

Możliwość odmiennego podejścia do tej kwestii pojawiła się dopiero przez wprowadzenie do Kodeksu karnego nowego § 1a art. 89, który dopuszcza orzekanie w takich sytuacjach bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. W dacie orzekania w tej sprawie Sąd Rejonowy powinien jednak mieć na uwadze takie rozumienie art. 89 § 1 k.k., jakie przyjmowane było przed nowelizacją Kodeksu karnego, a nieuwzględnienie tego spowodowało, że wbrew wymogowi art. 4 § 1 k.k., Sąd nie wziął pod uwagę brzmienia art. 89 § 1 k.k. sprzed dnia 8 czerwca 2010 r. i jego wykładni powodującej, że obowiązujące wówczas rozwiązanie było korzystniejsze dla skazanej, niż obowiązujące w dacie orzekania w przedmiocie zaskarżonego wyroku

łącznego. Sąd orzekł bowiem bezwzględnie wykonywaną karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, w ramach której uwzględniono wyrok wymierzający skazanej karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, podczas gdy suma kar, których nie dotyczyło warunkowe zawieszenie ich wykonania, opiewałaby na 1 rok i 5 miesięcy pozbawienia wolności.

Podobnego uchybienia dopuścił się Sąd Rejonowy w 3 pkt części dyspozytywnej wyroku, kiedy połączył skazanej karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczonej w sprawie **VIII K 1086/08** z karą bezwzględnego pozbawienia wolności na okres 7 miesięcy, wymierzoną w sprawie **II K 129/08**. W tym wypadku skarżący słusznie podnosi, że samo to rozstrzygnięcie nie zmieniło na niekorzyść sytuacji prawnej skazanej, gdyż w ramach tego połączenia orzeczono karę 7 miesięcy pozbawienia wolności, a więc taką, jaką i tak prawomocnie wymierzono jej w sprawie **II K 129/08**.

Zasadnie jednak również wskazuje na jednoczesne naruszenie art. 85 k.k. i art. 572 k.p.k. przez to, że Sąd Rejonowy w oparciu o ten ostatni przepis umorzył postępowanie, nie tylko odnośnie skazania w sprawie **VIII K 807/08**, ale także w sprawach **XI K 1127/08**, **IX K 16/09** i **II K 34/10** (pkt 11, 13 i 14 wskazane na początku niniejszego uzasadnienia), które to skazania w połączeniu z tym, które objęte było sprawą **II K 129/08** (nieprawidłowo połączonej w pkt 3 zaskarżonego wyroku z wyrokiem w sprawie **VIII K 1086/08**), stanowiły kolejny ciąg czynów, w których pierwszym orzeczeniem był wyrok Sądu Rejonowego, wydany w dniu 6 lutego 2009 r. w sprawie **XI K 1127/08**, za czyn popełniony 27 września 2008 r., a kolejnymi wyroki Sądu Rejonowego w sprawie **IX K 16/09** z dnia 12 marca 2009 r., za przestępstwa popełnione 2, 8 i 25 października 2008 r., Sądu Rejonowego z dnia 20 marca 2009 r. **II K 129/08** za czyn popełniony 27 sierpnia 2008 r. (objętym wadliwie w pkt III wyroku łącznego) oraz Sądu Rejonowego z dnia 9 marca 2010 r. (**II K 34/10**) za przestępstwo popełnione 20 października 2008 r. Czyny wskazane w drugim, trzecim i czwartym z tych wyroków zostały bowiem popełnione przed datą wydania pierwszego ze wskazanych wyżej orzeczeń, a za

wszystkie z nich orzeczono bezwzględnie wykonywane kary pozbawienia wolności. Ich niepołączenie przez Sąd Rejonowy było niewątpliwie niekorzystne dla skazanej, skoro podlegają one odrębnemu wykonaniu, a suma kar orzeczonych niepołączonymi wyrokami przekracza 2 lata, zaś z uwzględnieniem wyroku połączonego wadliwie w pkt 3 zaskarżonego orzeczenia, sięga bez mała 3 lat.

Powyższe wskazuje, że zaskarżony wyrok ostać się nie może. Dlatego Sąd Najwyższy uchylił to orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Przy ponownym jej rozpoznawaniu, Sąd ten powinien mieć na uwadze wskazane wcześniej zapatrywania prawne odnośnie zarówno tego, od jakiej daty możliwe jest, przy wydawaniu wyroku łącznego, korzystanie z obecnie obowiązującego rozwiązania zawartego w art. 89 k.k., jak i co do sposobu rozumienia brzmienia art. 89 § 1 k.k. sprzed nowelizacji z dnia 5 listopada 2009 r., która wprowadziła obecne brzmienie tego i innych przepisów zawartych w art. 89 k.k. Powinien też rozważyć, jakie rzeczywiście ciągi przestępstw można wyodrębnić w gronie czynów będących przedmiotem rozpoznania w tej sprawie i prawidłowo połączyć kary wymierzone za te przestępstwa w wyroku łącznym. Rzecz bowiem w tym, że poza wskazanymi już wyżej możliwościami nie jest też wykluczone dostrzeżenie takiego ciągu w odniesieniu do skazań podanych w pkt 8, 9 i 10 części dyspozytywnej uchylonego wyroku łącznego, gdyż przestępstwa za które skazano K. K. wyrokami w sprawach **VIII K 807/08** (pkt 9) i **VIII K 1086/08** (pkt 10), popełnione zostały przed wydaniem wyroku w sprawie **XI K 527/08** (pkt 8), z tym, że należy wówczas mieć na względzie, iż w dwóch z tych wyroków orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak na wstępie.

